

міжпредметних зв'язків повинна спрямовуватись на формування загальної наукової картини світу на основі засвоєння опорних понять: форми руху матерії, рівні організації матерії, атом, молекула, клітина тощо.

Список використаних джерел

1. Маслова В. Р., Ткачова Л. І., Ткачова Л. В., Шайдурова С. О. Формування міжпредметних компетентностей у процесі вивчення шкільного курсу біології: Навч.-метод. посібник. Луганськ: СПД Резніков В.С., 2009. 208 с.
2. Песталоцци И. Г. Избранные педагогические произведения: В 2-х томах. М.: Педагогика, 1981., Т. 1. С. 334.

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ З БІОЛОГІЇ

Бринжак Н. В., Барна Л. С.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Здоров'я людини належить до найважливіших проблем, що протягом тривалого часу не втрачають своєї актуальності. Актуальність проблеми збереження здоров'я дітей та молоді, збільшення тривалості людського життя особливо загострюється впродовж останніх десятиліть на тлі переходу від індустріальної цивілізації до постіндустріальної, бурхливого розвитку науково-технічної революції, дії широкого спектру чинників довкілля, під впливом яких людина перебуває протягом усього життя.

Посилення уваги до проблем здоров'я знайшло відображення у прийнятті «Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі» (25 травня 2020 р.).

Мета здоров'язберігаючих освітніх технологій навчання – забезпечити школяреві можливість збереження здоров'я упродовж навчання в школі, сформуванню в нього необхідні знання, вміння і навички щодо здорового способу життя, навчити використовувати набуті знання в повсякденному житті.

У своїх працях видатний педагог В.О. Сухомлинський писав: «Досвід переконав нас у тому, що приблизно у 85% усіх невстигаючих учнів головна причина відставання у навчанні – поганий стан здоров'я. якість нездужання або захворювання, найчастіше зовсім непомітне і таке, що можна вилікувати тільки спільними зусиллями матері, батька, лікаря та вчителя». На думку великого педагога, школа та вчитель зокрема повинні брати активну участь у збереженні здоров'я учнів [1].

Під здоров'язберігаючими технологіями вчені розуміють:

- сприятливі умови навчання дитини в школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);

- оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм);

- повноцінний та раціонально організований руховий режим.

Аналіз існуючих класифікації здоров'язберігаючих технологій дає можливість виокремити такі їх типи:

- здоров'язберігаючі – технології, що створюють безпечні умови для перебування, навчання та праці в школі та ті, що вирішують завдання раціональної організації виховного процесу (з урахуванням вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм), відповідність навчального та фізичного навантажень можливостям дитини;

- оздоровчі – технології, спрямовані на вирішення завдань зміцнення фізичного здоров'я учнів, підвищення потенціалу (ресурсів) здоров'я: фізична підготовка, фізіотерапія, ароматерапія, загартування, гімнастика, масаж, фітотерапія, музична терапія;

- технології навчання здоров'ю – гігієнічне навчання, формування життєвих навичок (керування емоціями, вирішення конфліктів тощо), профілактика травматизму та зловживання психоактивними речовинами, статеве виховання. Ці технології реалізуються завдяки включенню відповідних тем до предметів загального навчального циклу, введення до варіативної частини навчального плану нових предметів, організації факультативного навчання та додаткової освіти;

– виховання культури здоров'я – виховання в учнів особистісних якостей, які сприяють збереженню та зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя, підвищенню відповідальності за особисте здоров'я, здоров'я родини [2].

На нашу думку, навчальний предмет біологія має широкі можливості для використання технологій навчання здоров'ю, оскільки на уроках біології у 8 класі, вивчаючи особливості будови та функціонування організму людини, учні отримують знання, які сприяють науковому обґрунтуванню профілактики різноманітних захворювань людини.

З метою реалізації здоров'язберігаючого підходу на уроках біології, на нашу думку, доцільно:

- дозувати навчальні навантаження учнів;
- під час проведення уроків біології використовувати навчально-виховні здоров'язберігаючі технології, зокрема, пов'язані з дотриманням валеологічних вимог (створення на уроці домінант, зміна видів діяльності, залучення якомога більшої кількості органів чуттів, мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів, реалізація індивідуального та диференційованого підходу до учнів, залучення емоційно-чуттєвої сфери, оптимальний темп та ритм уроку, сприятлива морально-психологічна атмосфера на уроці, створення умов для творчості та ситуацій успіху для учнів тощо);
- використання оздоровчих технологій, зокрема, проведення фізкультхвилинок з метою попередження фізичної та психоемоційної втоми учнів (вправи для попередження та зняття загального або локального стомлення, вправи для кистей рук, гімнастика для очей, вправи для корекції постави, дихальна гімнастика тощо);
- використання різноманітних ігрових технологій, музикотерапії, арттерапії та інших здоров'язберігаючих технологій.

Основною особливістю використання здоров'язберігаючих технологій є регулярна експрес-діагностика стану здоров'я учнів і моніторинг основних параметрів розвитку організмів в динаміці (початок – кінець навчального року), що дозволяє зробити

обґрунтовані висновки про стан здоров'я учнів.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Здоров'я, здоров'я і ще раз здоров'я. Вибрані твори: в 5 т. Київ : Радянська школа, 1977. Т. 3. С. 103-111.
2. Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі. *Здоров'я та фізична культура*. 2006. №8. С. 1-6.

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ БІОЛОГІЇ

Ковальчук С. О., Барна Л. С.

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка*

Сучасне українське суспільство ставить завдання формування людини «нового покоління», яка б відмовилася від застарілих стандартів та стереотипів, людини, що здатна творчо мислити, самостійно приймати рішення, брати активну участь у житті суспільства, розв'язувати складні проблеми сьогодення. У зв'язку з цим однією з основних проблем, яка в наш час турбує багатьох учених та педагогів є проблема розвитку творчого мислення.

У працях видатних педагогів-новаторів значна увага приділяється мисленню як невід'ємній компоненті навчально-виховного процесу. Сухомлинський В.О. в книзі «100 порад вчителю» відзначає: «... процес навчання – це праця мозку... культура мислення, якою діти оволодівають в процесі вивчення якогось предмету, накладає відбиток на всю розумову працю в процесі навчання». Великого значення В. Сухомлинський надавав й елементам дослідництва як необхідній умові розвитку самостійності та творчості в навчальній діяльності учнів: «Самостійність, творчий характер розуму формується завдяки тому, що у розумовій праці учнів на уроці та в процесі первинного виховання і, особливо, в процесі розвитку, поглиблення знань є елементи дослідництва» [1, с. 420].

Творче мислення – це застосування незвичайного способу мислення, нетрадиційного бачення проблеми, виходу думки за